

kind in een huisgezin is, dan weet God wie het is, en zijn oog slaat hem gade; Hij heeft hem lief, en zal het altijd zegenen. Hij zond twee engelen om Lot uit verschrikkelijke plaats te brengen. En zij voerden hem naar buiten. (p. 11)

Over het opstootje bij Lots huis (Gen. 19:4-11), over Lots vrouw (Gen. 19:26) en zijn dochters (Gen. 19:30-38) wordt met geen woord gerept. Wel wordt de ondergang van 'die goddelooze steden' beschreven met de toevoeging: 'Niemand kan zich tegen God verharden, en gelukkig zijn' (p. 12).

De vrijdenkers waren niet onbekend met het soort herschrijving van de bijbelse verhalen dat de revue passeerde. Zij hadden daar geen goed woord voor over en beschouwden herschrijving als verwerpelijk 'accommoderen'.²⁶ Het bevestigde hen veeleer in hun kritiek op de Bijbel.

De Schrift als arbiter?

De vrijdenkers en de geïntroduceerde protestanten blijken de Bijbel door een verschillende bril te bezien.²⁷ En de Schrift zelf, biedt zij de mogelijkheid om een objectief oordeel over haar inhoud te vellen? Wat in elk geval geconstateerd moet worden is dat de verhalen van het Oude Testament doorgaans niet de propaganda van een bepaalde moraal ten doel hebben. De beschrijving is over het algemeen neutraal en registrerend.²⁸ Het bood de vrijdenkers de mogelijkheid een scandaleuze invulling aan de verhalen te geven. Stichtelijke hervertellers maakten er dankbaar gebruik van om ze aan te vullen en te doordrenken met de door hen gekoesterde geloofsvoorstellingen en moraal. Wat de vrouw van Lot bewoog (Gen. 19:26), valt uit Genesis 19 niet af te lezen. Nicolaas Jacobus Hofmeijer (1827-1909), theologisch hoogleraar te Stellenbosch (Zuid-Afrika) en beïnvloed door het Réveil,²⁹ weet het: zij verlangde naar de 'wereldsche ijdelheden' zoals 'danspartijen' en 'de kaarttafel'.³⁰ Als een bijbelse verteller wel eens een moreel oordeel velt, dan is dat niet altijd in het voordeel van de hervertellers. Afgaande op Genesis 20 was Abraham geen leugenaar. Hij wordt door de bijbelschrijver vrijgepleit van het spreken van onwaarheid. Hij ontvangt de eretitel 'profeet' en speelt een eervolle rol in de afloop van de geschiedenis (Gen. 20:7, 12-13, 17).

Bewust of onbewust wordt door de besproken auteurs gereageerd op het voor de vrijdenkerij 'onzedelijk' godsbeeld van de Schrift. Is het 'geducht strafoordeel' (Genesis 19; Exodus 32; 1 Koningen 18) niet 'in tegenspraak met Gods liefde?' Gerdes geeft het antwoord in zijn hervertelling van Genesis 19 met een exposé dat enerzijds bestaat uit in het bijbelverhaal ontbrekende informatie en anderzijds berust op een aan de orthodoxe geloofsleer ontleend

²⁶ Houtman, *Rechtbank van de rede*, p. 69.

²⁷ Houtman, *Rechtbank van de rede*, p. 265-268.

²⁸ C. Houtman, *De Schrift wordt geschreven. Op zoek naar een christelijke hermeneutiek van het Oude Testament*, (Zoetermeer 2006), p. 456-468.

²⁹ Zie voor hem, een bestrijder van het theologisch modernisme én fervent geheelonthouder Brümmer, *Vroom of regsinnig?*, register s.v.

³⁰ Bijbelsch dagboekje voor jong en oud. Tweede uitgaaf, (Rotterdam z.j. [1894]), p. 35-36.